

फलेवास क्षेत्रका प्रचलित लोकगीतको अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय अन्तर्गत, स्नातकोत्तर तह
नेपाली विषयको दशौ पत्र (५१०-६) को
प्रयोजनका लागि प्रस्तुत

अध्ययनपत्र

शोधार्थी

रुद्र लाल कुँवर

शैक्षिक सत्र २०६९, रोल नं. २

त्रि.वि. रजिस्ट्रेसन नं.: ९-२-४२७-१४८-२००६

परीक्षा रोल नं.: ४८००९९

नेपाली विभाग

पृथ्वीनारायण क्याम्पस

पोखरा

२०७६

अध्ययनपत्र निर्देशकको सिफारिस

त्रिभुवन विश्व विद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र संकायअन्तर्गत नेपाली विषयको स्नातकोत्तर तहको दशौ पत्र (५१०-६) को आंशिक प्रयोजनको लागि प्रस्तुत “फलेवास क्षेत्रका लोकगीतहरुको अध्ययन” अध्ययनपत्र रुद्रलाल कुँवरले मेरो निर्देशनमा तयार पार्नु भएको हो । यहाँको लेखनप्रति म पूर्ण सन्तुष्ट छु र यसको आवश्यक मूल्याङ्कनको लागि सिफारिस गर्दछु ।

निर्देशक

डा. नारायण प्रसाद अधिकारी
नेपाली विभाग पृथ्वीनारायण क्याम्पस
पोखरा

मिति :

इ.सं. २८/०७/२०१९

वि.सं. २०७६/०४/०५

कृतज्ञताज्ञापन

प्रस्तुत “ फलेवास क्षेत्रका प्रचलित लोकगीतको अध्ययन ” शीर्षकको अध्ययन पत्र त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय अन्तर्गत नेपाली विषयको स्नातकोत्तर तह द्वितीय वर्षको दशौँ पत्रको आंशिक प्रयोजनका लागि तयार पारिएको हो ।

प्रस्तुत अध्ययन पत्र तयार गर्ने क्रममा मलाई निरन्तर प्रेरणा र उत्साह प्रदान गर्दै आवश्यक सल्लाह र सुझावसमेत प्रदान गरी कुशल मार्ग निर्देशन गर्नुभएको प्रस्तुत अध्ययनपत्रका निर्देशक डा.नारायण प्रसाद अधिकारी ज्यू प्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । अध्ययनपत्र स्वीकृत गरी अध्ययन कार्य गर्ने अवसर प्रदान गर्ने विभागीय प्रमुख प्राध्यापक कृष्ण प्रसाद पौडेल एवं आफ्ना गहिरा सुझावका साथै अध्ययन कार्यका लागि हौसला प्रदान गर्नुहुने नेपाली विभागका गुरुहरुप्रति हृदयदेखि आभार प्रकट गर्दछु ।

अध्ययन पत्र तयार पार्ने क्रममा आवश्यक सामग्री उपलब्ध गराएर सहयोग पुर्याउनु हुने स्रोतमा उल्लेखित तथा कथा उपलब्ध गराउने सबै महानुभावहरुप्रति हृदयदेखि आभार व्यक्त नगरिरहन सकिदैन । उहाँहरूले कथा उपलब्ध नगराउनुभएको भए यो यसरूपमा प्रस्तुत हुने थिएन । यसै गरी प्राविधिक सल्लाह दिने र शुद्धाशुद्धि हेरिदिएर कुनै भन्झट नमानी टाइप गरिदिनुहुने श्री दमयन्ती पराजुली तथा आवश्यक सम्पूर्ण सामाग्रीहरू उपलब्ध गराइदिने पश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय पुस्तकालय पोखराप्रति आभारी छु ।

अन्तमा, प्रस्तुत अध्ययन पत्रलाई उचित मूल्याङ्कनका लागि त्रिभुवन विश्वविद्यालय, पृथ्वीनारायण क्याम्पस, नेपाली विभागसमक्ष प्रस्तुत गर्दछु ।

मिति :

वि.सं. २०७६/०४/०५

सन् २१/०७/२०१९

.....

रुद्र लाल कुँवर

०२/२०६९

विषय सुची

अध्याय एक : अध्ययन पत्रको परिचय	१ - ५
१.१ अध्ययन पत्रको शीर्षक	१
१.२ अध्ययन कार्यको प्रयोजन	१
१.३ अध्ययन समस्या कथन	१
१.४ अध्ययन पत्रको उद्देश्य	१
१.५ पूर्वकार्यको समीक्षा	२-३
१.६ औचित्य	३
१.७ क्षेत्र र सीमा	४
१.८ अध्ययन विधि	४
१.९ अध्याय विभाजन	५
अध्याय दुई : फलेवास क्षेत्रको परिचय	६-७
२.१ फलेवास क्षेत्रको नामकरण	६
२.२ फलेवास क्षेत्रको भौगोलिक अवस्था	६
२.३ फलेवास क्षेत्रका प्रसिद्ध तीर्थस्थल	७
२.४ फलेवास क्षेत्रको हावापानी तथा जनसंख्या	७
२.५ निष्कर्ष	७
अध्याय तीन : लोकगीतको सैद्धान्तिक परिचय	८-१६
३.१ लोकगीतको परिचय	८
३.२ लोकगीतको सिद्धान्त	८
३.३ लोकगीतको परिभाषा	९-१०
३.४ लोकगीतको तत्वहरु	१०
३.४.१ संरचना	११

३.४.२ भाव	११
३.४.३ लय	११
३.५ लोकगीतका विशेषता	११-१२
३.५.१ अज्ञात रचयिता	१२
३.५.२ सामूहिकता	१२
३.५.३ लयात्मकता र सङ्गीतात्मकता	१२-१३
३.५.४ सरलता र मौलिकता	१३
३.६ लोकगीतका प्रकार	१३
३.६.१ जातिका आधारमा लोकगीतका प्रकार	१३-१४
३.६.२ क्षेत्रका आधारमा लोकगीतका प्रकार	१४
३.६.३ सहभागीताका आधारमा लोकगीतका प्रकार	१४
३.६.४ विषयका आधारमा लोकगीतका प्रकार	१५
३.६.४ निष्कर्ष	१५-१६
अध्याय चार : फलेवास क्षेत्रका प्रचलित लोकगीतको परिचय तथा वर्गीकरण	१७-३८
४.१ फलेवास क्षेत्रका प्रचलित लोकगीतको परिचय	१७-१८
४.२ फलेवास क्षेत्रका प्रचलित लोकगीतको वर्गीकरण	१८
४.२.१.१ संस्कार गीत	१८-१९
४.२.१.२ मागल गीत	१९-२०
४.२.१.१ रत्यौली गीत	२०-२२

४.२.२ कर्म गीत	२२
४.२.२.१ जेठे गीत	२२-२३
४.२.२.२ असारे गीत	२३-२४
४.२.२.३ दाई गीत	२४-२५
४.२.३ पर्व गीत	२५
४.२.३.१ तीजे गीत	२६-२७
४.२.३.२ ऋषिपञ्चमीको गीत	२७
४.२.३.३ मालसिरी गीत	२७-२८
४.२.३.४ भैली गीत	२८-२९
४.२.३.५ देउसी गीत	२९-३०
४.२.४ वाहमासे गीत	३०
४.२.४.१ भजन	३१
४.२.४.२ आरती भजन	३१-३२
४.२.४.३ सालैजो गीत	३२-३३
४.२.४.३ भ्याउरे गीत	३३-३४
४.२.४.५ खेली गीत	३५-३६
४.२.४.६ एकोहोरी गीत	३६
४.२.४.७ दोहोरी गीत	३७-३८
४.३ निष्कर्ष	३८

अध्याय पाँच : फलेवास क्षेत्रका प्रचलित लोकगीतको विश्लेषण	३९-५८
५.१ सामाजिक जीवनको चित्रण	३९-४३
५.२ आर्थिक जीवनको चित्रण	४३-४६
५.३ साँस्कृतिक पक्षको उद्घाटन	४६-५२
५.४ प्राकृतिक सम्पदाको अभिव्यक्ति	५२-५५
५.५ नैतिक मूल्यको अभिव्यक्ति	५५-५६
५.६ कृषि जीवनको चित्रण	५६-५७
५.७ निष्कर्ष	५८
अध्याय छ : उपसंहार	५९-६१
६.१ सारांश	५९-६०
६.२ निष्कर्ष एवं सुझाव	६०-६१